

Анатолій МИХАЙЛЕНКО НА МЕЖІ ДНЯ І НОЧІ

Біля причалу колишнього морського вокзалу — цю частину порту старожили називають ще "Кримська" — самотньо стоїть невелике італійське судно, що прийшло до Одеси з вантажем мароканських апельсинів. На тлі сірого піднебесся яскраві свіжі плями сурику на його надбудові проступають, як віспа. Невисокі борти і якірний клюз — роз'їдені іржею. Вона свідчення того, що і сталевий корпус підвладен вітрам, солоній морській воді, не говорячи вже про люти зимові шторми.

У сутінковій глибині одного з трюмів четверо докерів завантажують дерев'яні піддони з апельсинівими ящиками, відправляючи їх за допомогою порталного крану на причал. Серед тієї четвірки — два юнака: Віктор і Микола, що демобілізувались з війська. Один з них ще з шістнадцяти років поневіряється гуртожитками, другий — з неповної сім'ї. Їх життя з дитинства не рясніло цукатами. Насущний хліб доводилося добувати у поті чола. Працюючи, вони змагалися, хто першим закине нагору вже завантаженого піддону два останні ящики, що вирушають на експертизу до санітарно-епідеміологічної служби. Ця гра, яка виникла сама собою, допевна урізноманітнювала доволі нудну працю.

Механічно вихолплюючи ящик за ящиком, Віктор пригадував, як, повернувшись з війська, шукав роботу. Отримавши ще до служби спеціальність механіка-холодильщика, він подався було до рибальської компанії "Антарктика". Але там йому відмовили. Кадровик мотивував це тим, що Віктор служив в авіації, мав справу з новітніми літальними апаратами, котрі представляють собою військову таємницю. А носіям таких секретів не відкривають візу закордонного плавання. "Ну які можуть бути таємниці після того, як двома роками раніше льотчик Беленко викрав винищувача МіГ-25 й перелетів на ньому до Японії?" — заперечив хлопець. А далі подумав: "Чинуша явно "напрошується" на хабара, та не на того напад!" Сперечатися з відставником далі не став.

Довго не вагаючись, пішов до сусіднього морського торговельного порту, де для роботи вантажником не були потрібні ні партійність, ні віза. І ось стоїть в напівпорожньому кабінеті начальника третього вантажного району Георгія Баранова в очікуванні своєї долі. Той з неприхованою цікавістю і певною недовірою дивиться на нього з-під густих чорних брів.

— Слабкуватий ти, хлопча, для нашої роботи, — промовив, нарешті, начальник без тіні посмішки на широкому смуглявому обличчі, маючи на увазі невисокий зріст хлопця і його худорляву статуру. А для більшої переконливості сказаного, встав з-за столу у весь свій величезний, ледь не двометровий зріст.

— Вітя повернувся з армії, йому треба влаштуватися на роботу, прописатися в гуртожитку, одягнутися, — пробурмотів юнак, говорячи про себе в третій особі. Певне, від великого хвилювання і вже не сподіваючись, що начальник змінить своє рішення. Проте Баранов, почувши цю дивну репліку, посміхнувся й примирливо сказав:

— Ну, гаразд, давай, підпиши твою заяву. Але, дивися, в бригаді розбиратимешся сам...

Так Віктор потрапив до бригади Василя Палтиса — людини вибухової, але не позбавленої почуття гумору.

— Не хочеш працювати, "век" з бригади, — різко говорив інколи Василь, лаючи молодого вантажника, що прощтрафився. — Думаєш, ти один такий? Та у відділі кадрів черга стоїть, щоб зайняти твоє місце. І всі — в шляпах! — завершував зазвичай свою "виховальну промову" бригадир, наголошуючи на слові "шляпа". Помітивши, що ледь не вся бригада зібралася на причалі насолодитися його мистецтвом, командував фальцетом:

— Марш по робочих місцях! — І навздогін кидав своє улюблене: "Бекіцер, бекіцер..."

Вперше Віктор усвідомив справедливості слів, сказаних Барановим, коли трапив на розвантаження кубинського цукру-сирцю в лантухах. За час переходу судна через океан вони перетворилися на 114-кілограмові брили. Тому в трюмі основним інструментом був звичайний лом, яким лантухи поодиноці виколупували із рудой горбатой маси. Та й брати їх голірuch було теж неможливо. Лантуха доводилося підхоплювати спеціальною лапкою і тільки тоді удвох з напарником перекладати

його на прядивний строп. Особливо непереливки було тим, кому випадала черга забивати вагони-пульмани до стелі цими "сухарями", як їх називали вантажники. Не зважаючи на наголівники, вантажники за зміну розтирвали заливки до крові і ран, що довго не гоїлися.

Серед найнебезпечніших вважалося вивантаження 200-кілограмових кіп каучуку. Коли при підйомі краном одна з них зривалася з гака і падала до трюму, то підстрибувала, як чудернацький чотирикутний м'яч. Ударившись об комінгс, шпангоут або інший який-небудь виступ, кіпа знову летіла невідомо куди. І вантажникам залишалося лише сподіватися на Бога, щоб цей каучуковий снаряд не припечатав кого-небудь до борту судна.

Всі ці і інші принади докерської праці Віктор не раз відчув на собі. Тут, в порту, він твердо засвоїв одну геніальну за своєю простотою істину, викладену йому ветераном Федором Ткачем:

— Якщо людина несе щось з роботи додому, не записуй її в злочині. Просто вона бере те, чого їй недодали зарплатою.

І Віктор з Миколою втілювали, як могли, цей "економічний постулат" в життя. Одного дня, прихопивши в порту по шість пультів (планувалася поїздка з дівчатами на вихідні до Кароліно-Бугазу або на Хаджибей), вони бездарно трапили до рук нічного міліцейського патруля. Сам Баранов прийшов до камери, куди зачинили Віктора. Незлобиво докоряв йому і кілька разів запитував: "Ну, скажи, будь ласка, хто це з вашої бригади брав курей?..."

— А хто це може сказати? — відповів на питання питанням Віктор, сподіваючись, що Баранов все-таки зрозуміє, чому він діє так, а не інакше. Ну не міг Віктор відкрити йому всієї правди. Не міг! Бо це означало підвести товаришів. І, між іншим, стати "стукачем", живучи з цим ганебним прізвиськом. Не "розколовся" і Микола.

Мовчання молодих гідно оцінили старші товариші, одноголосно проголосували на профспілкових зборах за взяття Віктора і Миколи на поруки, мовляв, "молоді ще, виправляться!".

Після цього випадку районне начальство вирішило серйозно взятися за трудову дисципліну. Замість табельниці, милої єврейки Сіми, що відповідала за дану "ділянку роботи", призначили справжнього начальника відділу кадрів, змінивши ради цього штатний розпис.

Тож ж доля зіштовхнула Віктора ще з одним відставником — колишнім полковником Комітету держбезпеки. У Сергія Івановича — так звали нового призначення, ймовірно, був багатий досвід щодо наведення дисципліни. Всю провину підлеглих він брав, як прийнято говорити, "на олівець". По тому, природно, йшли оргвисновки, аж до позбавлення премій і звільнення "невиправних".

Втім, портовики мало звертали уваги на погуги навести лад на районі. Вони продовжували займатися контрабандою, розпилювати, наприклад, гітарною струною упродовж брикети вершкового масла, а потім виносити його частинами і реалізувати за межами порту.

Але висловили кадриківкові своє "фе" найзухвалішим чином. Біля портового холодильника ошвартувався старенький теплохід "Коперация", що обслуговував лінію Одеса — Олександрія. Він, як зазвичай, прийшов з вантажем арабського рому "Абу-Самбел" і сухим вином чорного кольору з промовистою назвою — чи то "Нефертіті", чи то "Нефертари". Скоштувавши заморської продукції, "підігріті" вантажники не боязко тинялися плочцею перед адміністративною будівлею, а Сергій Іванович з вікна другого поверху спостерігав за цим "броунівським рухом" і мстиво скреготав вставними зубами. Та що там він?! Сам начальник порту Томас, який виявився випадково чи не випадково в цей час на районі, прагнув зонайшвидше пройти, аби уникнути "братання", адже дехто з ветеранів намагався обов'язково потиснути йому руку, вважаючи це великою честю для себе...

— Штіва, штіва! — відвернув Віктора від спогадів бригадир, звисившись над горловою трюма.

— А ти не бачиш? Піддони закінчилися! — відповіли йому з темної глибини, мов з того світу.

Поки точилася словесна "перестрілка", Віктор вернувся до реальності, скоб-трапом

піднявся на палубу. Він інтуїтивно відчував, що на судні є контрабанда, причому високоліквідна.

Зустрівши на баку шкіпера, він запропонував йому на change вітчизняний фотоапарат "Чайка-2" вартістю 27 рублів.

— "Лейка"? — запитав італієць.

— "Чайка"! — відповів Віктор, не зовсім зрозумівши шкіпера.

— "Лейка"? — повторив наполегливо шкіпер.

— I see. "Лейка"! "Лейка"! — погодився Віктор, второпавши, що йдеться саме про фотоапарат, який він демонструє.

— Come with me! — сказав йому старий моряк і провів до своєї каюти. Там, довго не торгуючись, дістав з рундука дві пари джинсів з фірмовим лейблом "Lee" і передав Віктору. Той, заховавши їх під ватника, повернувся до трюма, де і повідав колегам про вигідний обмін. Відтак, скупивши чи не всі фотоапарати "Чайка-2" в найближчих магазинах культтоварів і здійснивши аналогічні операції з членами екіпажа судна, вантажники до кінця зміни стали володарями двох лантухів новеньких ковбойських штанів, що цінувалися на одеській барахолці по 120 рублів за пару. А це, як не кажіть, місячна зарплата радянського інженера! Постала проблема: як вивезти придбане за межі порту?

Хтось з вантажників згадав про приятеля Миколи Сашка, на прізвисько Чалий, що працював механіком портового буксирного катера "Шторм". Чалий був по-своєму унікальною особою: у той час, як усе більш-менш доросле чоловіче населення Одеси прагнуло влаштуватися на судна ЧМП і піти у закордонне плавання, він, навпаки, не зважаючи на тиск членів сім'ї, продовжував працювати у портофлоті, чії маломірні судна не виходили за межі зовнішнього рейду.

Але Чалий і не думав про подорожі до заморських країн. "Навіщо? Аби возити зівди всілякі шмотки для рідні? Обійдуться!" — говорив, хильнувши після вахти пару гранчаків окуватої, механік. За це на нього обусурманілися і мати, і дружина, і діти. Але він лишався непохитим у своїх переконаннях. Завдяки дружбі з Миколою Сашко прибився до їх бригади, неодноразово ходив з вантажниками "на сосиску".

На щастя, він стояв цього дня на вахті. І вантажники без довгої тяганини домовилися з командою буксира про перекидання свого вантажу до безпечного місця. Ціна ризикованого заходу була, зрозуміло, обумовлена.

— Дві пляшки горілки "Московська"! — заявив Сашко тоном, що не терпить заперечень.

— І ящик апельсинів на додаток! — проявив щедрість Микола. Тим більше що ящик цей "випадково" забули завантажити до вагона.

Четверо хлопців подалися на Хлібну гавань, де мав ошвартуватися буксир. А Віктор з Миколою залишилися в порту для відправки контрабанди.

Зі всіма застереженнями, щоб, не дай Боже, не здібатися з митниками, обхещениками або прикордонниками, о 19:00, як і домовилися з моряками, хлопці були на причалі, де в бурті з катанкою чекали приховані завчасно лантухи з джинсами.

— Не вже підведуть, бісенята?! — сказав, ні до кого не звертаючись, Микола. І, шулячись від холоду, пильно вдивлявся в непроглядну темряву.

Нарешті в нічній імлі почулися звуки працюючого дизеля. З ввімкнутим на рубці прожектором буксир, ключачи носом хвилю, наблизвся до них. Микола на ходу кинув контрабандний товар Сашкові, що стояв на носі, й сам застрибнув на палубу катера.

Віктор, що залишився на причалі, дивився, як крихітне суденце, з погашеними вже вогнями, розчиняється в темряві, долаючи час і простір.

P. S. Век — йти геть (нім.); бекіцер — швидко (євр.); штівать — працювати, укладати вантаж в трюмі (мрск. Трм.); change (англ.) — міняти; "Лейка" — фотоапарат однієїменної німецької фірми; ходити "на сосиску" — на колективну випивку в кафе, що на "Привозі", де подавали гарячі сосиски; обхещеники — міліціонери з відділу по боротьбі з розкрадачами соціалістичної власності

Одесса.

Татьяна ПАРТИНА

Мамино детство

Домашнее вино, лачуга и полынь,
Для ненасытных коз мешок травы колючей,
Петух задира, кот нахальный и хитрючий
И вечная тоска, куда глаза ни кинь.
А море где-то там, где развалился весь
Чужой и местный люд,

от солнца жмурит веки...

А в школе говорят,
что здесь селились греки
Из мифов и легенд... Да не было их здесь!
А память детских лет потерта,

словно плющ,

А прошлое есть суть почти любой легенды,
Как серый завиток когда-то белой ленты,
Что время сохранит

для маленьких Танюш...

Как хорошо, что море где-то рядом,
Что есть на свете мокрая зима,
Забывтый пирс, банальный пляж "Отрада",
А счастье — я придумою сама.
И нет зимы, она нам только мнится
Сопливым небом, холодом глубин...
Любимой книгой, где на всех страницах
Медузы тонут, плавают дельфин.

Февральское солнце
скатилось с небес молчаливо.
Запуталась в облаке чуткая телеантенна.
На крыше ворона кричит

на товарок глумливо.
Она — примадонна. Мы — зрители.

Крыша — ей сцена.
Мы здесь обитаем на дне

мировой котловины,
В ячейках и сотах,
как ласточки в скалах прибрежных,
И в серые пятна

стандартной окрестной картины
Врываються бурно мазки

простыней белоснежных.
Троллейбус гудит,
кто-то пилит трубу на балконе,
Соседи смеются,

забывши об утренней ссоре,
На крыше ворона кричит,
надрываясь, вороне,

Что с крыши сегодня внезапно
увидела море.

Мы — не счастливые, другие —
Себя зовем самозабвенно,
И от домашней ностальгии
Мы вымираем постепенно.
Вы — возвращаетесь частями
(И это правильно, ей-богу):
Стихами, письмами, звонками;
Не место выбрав, а дорогу.
И мы не сможем различиться.
Вам хорошо. А нам — едва ли.
Вы можете уже вернуться,
А мы — еще не уезжали.

Декабрьская поэма

Отрывок

Декабрьский наш город,
устан от морозов ноябрьских,
Темнеет, сыреет; луны золотистая долька
Лишь светит ему,

как рассказчице сказок арабских;
А сотни столбов — для того,
чтоб считать их, и только.

И вечером поздним
идти по бессмысленным шпалам.
Не слышно трамвая,
лишь ветер о чем-то лопочет...

Ну что в этом городе было такого, что мало
Теперь за него только мерзкой
по-зимнему ночи?

За что наказание — за то,
что смеялись и ели
Бычков понтэвксинских,
клевши полудетские раков?..

Пока что мы живы и спим,
как привыкли — в постели,
И в худшее время —
нельзя в этом городе плакать!

Одесса.

